

בס"ד

האישור

עלון לשבת קודש

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: ראש השנה
ההפטרה: "שש אשיש" (ישעיה סא)

כ"ז אלול תשע"ט 1292 (שנה כד')

עצור! יום הדין לפניך!

פרשת ניצבים

"כי המצוה הזאת.. לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא" (ל"א)

הפסוק מדבר על תשובה, שאינה קשה וסבוכה. רק חרטה, וידוי וקבלה לעתיד. כי העבירה מכתימה את הנשמה וכמו בכל כתם, אם מכבסים אותו מיד ולא נותנים לו להתיישן הבגד מתנקה כליל ואין רישומו ניכר על הבגד, אבל אם מניחים לו להתיישב הוא משתרש בבגד ויש צורך לשפשף ולמקח את הבגד בחזקה. וזה שנאמר: "כי המצוה הזאת" - מצות התשובה, "לא נפלאה היא ממך" - אינה קשה, אך בתנאי אחד: "ולא רחוקה היא" - אם לא תדחה אותה ותשוב מיד כדי שלא תוכרח לקבל ייסורים כדי למקח עוונותיך.

עיצה לזכות בדין בראש השנה

הגאון רבי ישראל מסלנט עלה לתפילת ראש השנה, כשהוא חיזור ונרעש מאימת הדין, פנה אליו מישוה בבדיחות הדעת: "מה החרדה והרעד, האם ראש השנה הוא דוב שאתה פוחד כך מפניו?". השיב לו הרב בנועם: "לא, ראש השנה אינו דוב, הוא מפחיד יותר מדוב!.. העיצה הבדוקה לזכות בדין היא פחד הדין! ולכן תוקעים בשופר כפוף להורות לאדם שכל שיכפוף עצמו ויכוף ליבו, עדיף. יום ראש השנה הוא יום של ביקורת על השנה החולפת, אנו כביכול פועלים במפעלו של הבורא, קיבלנו חיים ומזון... והיה עלינו להפיק תוצרת, יכול של מצוות ומעשים טובים. חלפה שנה ובמקום להביא שיירת קרונות מתייצבים אנו ובידנו שקית קטנה, ובקשה בפינו לחדש את החוזה ועוד לעלות את השכר כשאנו מבקשים "תפתח לנו שערי ברכה, גדולה, ישועה..." אז לפחות נבוא בחיל ורעדה ובבושת פנים ובתחנונים כי אם באים בזחיות הדעת ומגיישים רשימת תביעות ניתן לשער מה תהיה התגובה... (מעין השבוע)

מעשה שהיה

לבל נחזל מעושק ידינו (הם למדו לקח - קובי לוי)

על חודש תמוז נאמר שהינו תמרור אזהרה לקראת הימים הנוראים והוא ר"ת זמני תשובה ממשמשים ובאים. לכן יהודי צריך לעורר עצמו בעיקר מפני מצוות או עבירות שהינו דש בעקביו. אחד הדברים המסוכנים הוא עוון הגזל, שלא לדבר על אבק גזל שמצוי כמעט בכל יום ובכל רגע וגם אם פסק לך תלמיד חכם ודיין חשוב שהכל בסדר ואין בידך עוון גזל עם קצת בדיקה ופשפש מתברר לך שגזלת! כי כששאלת את הפוסק היה חסר לך פרט קטן שנראה לכאורה שולי אך למעשה הוא פרט מכריע, כשבאופק מנציץ ליום הכיפורים הקדוש, שם אנו מתחננים "למען נחזל מעושק ידינו". אני מלמד כעשר שנים, יש לי רכב מסחרי ישן איתו אני נוסע לתלמוד תורה. בסוף החודש אב סבל הרכב שלי מבעיות קשות, היא העלה עשן שהחשיך את כל הדרך, שילמתי הרבה כספים על תיקונים עד שהמכונאי טען שהמנוע נגמר ועדיף להחליף את המכוננית ולא לתקן. כל חודש אלול הסתובבתי

הזמנים ע"פ לוח "אור החיים" של אופק תל אביב * **שעון קיץ** * סוף זמן ק"ש לשבוע הבעל"ט 56: 8-54

כניסת שבת: 6:12 יציאת שבת: 7:02 יציאת שבת: 7:44

כניסת חג יום ראשון: 6:09 כניסת חג יום שני: 6:43 [ז. כוכבים]

חצות יום: 12:31 יציאת החג: 6:58 יציאת חג יום: 7:39

לשמוע בכל שנה ונבצר ממנה השנה לשמוע אינה צריכה התרה, אבל אם ברצונה לבטל מנהגה לגמרי צריכה התרת נדרים. (ויכ"א ח"ב סי' ל', תורת מועדים פי' ה ס"ח).
י. אסור לחמם מים ביר"ט לרחוץ כל גופו (אבל חלק מגופו מותר) (ש"ע אור"ח סי' תקי"א ס"ב).
אבל במים קרים (מועדים כהלכה סי' כה ס"ד) או במים שהתחממו מערב יר"ט (ש"ע ס"ב) או במים שהתחממו בדוד שמש ביר"ט (חז"ע יו"ט עמ' מא-מב ס"ב מעין טהרה עמ' קפ"ל) מותר לרחוץ בהם כל גופו ביר"ט (ש"ע ס"ב). ובבית המרחץ (מקווה) אין להתרחץ במים חמים בכל אופן (אפילו חלק מגופו). (ש"ע ס"ב, כה"ח ס"ק כה) היינו במקלחת ששם, אבל לטבול במקווה חם יש להקל והמחמיר תבוא עליו ברכה וילקוט יוסף ימים נוראים עמ' רכ"ו).
יא. העיקר בימי ראש השנה הוא לשפשף במעשיו ולבדוק במה עליו לשוב בתשובה וכל אדם שישב מעט במנוחה ויבחן עצמו היטב ימצא הרבה הלכות שעליו לתקן, זוהי עבודת היום לקבל על עצמו לשפר דרכיו להבא ולחפש עצות וגדרים.

הלכות עשרת ימי תשובה

- תחילת צום גדליה 5:22 (עלות השחר) סיום הצום: 6:40 (בערב)
 - א. הקמים לסליחות בצום גדליה אסור להם לאכול אפילו קודם עלות השחר אלא אם כן היתנו קודם השינה שאינם מקבלים את התענית עד עלות השחר, ואסור אף לשתות בלי תנאי. ואם התנה מותר לו לאכול ולשתות עד עמוד השחר (ש"ע סי' תקס"ד ס"א) [מי ששכח להתנות ואחרי שישן קם קודם עמוד השחר והרגיש צימאון, השותה יש לו על מה לסמוך ובפרט אם הוא רגיל לשתות לצמא כל לילה] (חז"ע עמ' לא). ואם התחיל לאכול בתוך חצי שעה לפני עמוד השחר אין לאכול סעודת קבע אלא פחות מכביצה (54 גר') לחם או מזונות, אבל שאר מאכלים מותר אפילו יותר (ש"ע סי' פט מצ"ב).
 - ב. יש לאדם ללמוד בספרי מוסר בעשרת ימי תשובה ולחפש ולפשפש במעשיו ולבדוק את הטעון תיקון (הן בהלכה, הן במידות וכן בכל שאר הנושאים) ולשוב עליהם בתשובה גמורה. (ש"ע סי' תרג סעי' א ומשנה"ב ג) {ובכל יום משבוע זה יכוון לתקן את אשר חטא באותו היום בשבוע בכל השנה (חז"ע ימים נוראים עמ' רט', מש"ב סי' תרג כ"ה ב) וכן ישתדל להרבות בתפילה, צדקה וכו' וצריך להדר ולדקדק בכשרות המזון בימים אלו יותר ממה שמקפידים כל השנה (מטה מפלים סי' תרג סי' ה).}
 - ג. אם אפשר לרכוש ארבעת המינים בהיזר גדול כבר לפני יום הכיפורים עדיף לעשות כן כדי להוסיף עוד זכויות (מטה אפרים סי' תרג סי' ה).
 - ד. מצוה לאשה להשתדל לקיים מצות "הפרשת חלה" בימים אלו (כה"ח ס"ק כו). וטוב להפריש פעם אחת בימים אלו שיעור של 1/48 מהעיסה לחלה אע"פ שכל השנה מפרישה כל שהוא [ז"א אם העיסה היא 1,560 גרם צריך להפריש 32.5 גר' וכי"ב] (נח"א ס"ב שמיני ס"א).
 - ה. בעש"ת אומרים "אבינו מלכנו" בשחרית ומנחה אחרי "18" ומנהגנו לומר גם בשבת (אלא שמדלגים חטא ועוון), אם יש ברית בעש"ת אין אומרים וידוי ונפילת אפיים, אך אבינו מלכנו אומרים (ש"ע סי' תרג סעי' א כה"ח ס"ק ו-י"ב הליכות עולם ח"ב עמ' רלג).
 - ו. בעש"ת אומרים "המלך הקדוש" במקום ה"א-ל הקדוש" ב- "18", ואם טעה או שהוא מסופק אם אמר או לא (ולא נזכר תוך כדי דיבור) חוזר לראש [לתחילת שמונה עשרה] והש"ץ שטעה חוזר ל"אתה קדוש" אבל בראש השנה ויוה"כ אם התפלל במחזור מילה במילה והוא מסופק אם אמר, לא יחזור שמסתמא אמר כהוגן (ש"ע סי' תקפ"ב סעי' א כה"ח ס"ק י).
 - ז. בעש"ת אומרים "המלך המשפט" במקום "מלך אוהב צדקה ומשפט" בתפילת העמידה ואם טעה ואמר כהרגלו אם נזכר קודם שעקר רגליו ב"עושה שלום" חוזר ל"השיבה" ואם נזכר לאחר שעקר רגליו חוזר לתחילת שמונה עשרה (ס).
 - ח. בעש"ת מוסיפים בתפילת העמידה "זכרנו לחיים..", "מי כמך..", "וכתוב לחיים טובים..", "ובספר חיים וברכה..", "עושה השלום.. ואם שכח אינו חוזר (ס).

גמ"ח קדישים ללא תשלום בל"נ למשך שנה עבור אנשים עיריים שאין מי שיאמר עליהם קדיש 052-3924038

זכורות לערב ראש השנה (יום ראשון) ☒ להכין שני נרות נשמה ליומיים [לצורך העברה מאש לאש] ☒ מי שמתכוון לבשל לא לשכוח לחבר שעון גז. ☒ למשתמשים בפלטה של שבת יש לחברה לחשמל ☒ אשה שמדליקה נרות רגילים. צריכה להכין נרות דבוקים בפמוטים לשני ימים לפני רה"ש לפי שאסור להדביק נרות בפמוטים משום מחמק (מש"ב סי' תקי"ב ס"ק יח) או אפשר להכין חתיכות נייר כסף וברה"ש כל פעם שצריך יכניסו את הנר לפמוט עם נייר כסף וכך יעמיד בלא צורך להדביק. והמדליקה בשמן. יש להכין את "הפתילות" - היינו להכניס את הפתילה בתוך השעם להכנת "הפתיל הצף" לפני יו"ט. ☒ בעלי מקרר דיגיטלי עם התקן שבת צריכים להעביר למצב של מעל "48 שעות" ולא הרגיל בכל שבת.

כסדר הרורי כדי להשיג כל יום הסעה להגיע לת"ת בזמן ולחפש לקניה רכב טוב וזול. ניסיתי למכור את הרכב הישן שלי והציעו לי עליו מחיר מגוחך של 800 ₪. התקשרתי לאדם שעוסק ברכבים שדומים לשלי, הוא הציע לקנות ממני את הרכב ב- 1200 ₪, סיכמנו שיבוא לקחת את המכונית אך הוא דחה את הקניה עד שחשבתי שהוא לא רציני, אך המשכתי לחכות עד אחרי ראש השנה. ואכן בתוך עשרת ימי תשובה הוא בא ושלם על הרכב במוזמן.

....כחצי שנה לפני כן בחול המועד פסח, ערכתי טיול לתלמידי והיה חסר מקום לכמה תלמידים. ניגשתי לחברת השכרה קטנה ושכרתי מהם רכב מצוין ליום אחד שהסוכן מתנה איתי שאחזירהו למחרת בשעה 8:00 בבוקר. לקראת סוף הטיול באחד העיקולים עליתי על מוט ברזל משונן שקרע את צמיג הרכב וגרם לחריץ עמוק בפח שסמוך לגלגל. במקרה כזה גובה ההשכרה כמה ימי שכירות למימון התיקון ועוד תעריף של מחיר תיקון יקר, לכן החלטתי למצוא פתרון זול יותר היות והפרוטה לא מצויה בכיס. וכך החלפתי צמיג ב-30 ₪ ואת החריץ תקנו לי ב-100 ₪. כוון שליבי נקפני שמא הצמיג לא מספיק איכותי ניגשתי למחרת ב- 7:00 בבוקר לפנצ'רייה של יהודי ירא שמים שיבדוק והוא אמר שהצמיג בסדר גמור. נסעתי לחברת ההשכרה והחזרתי את הרכב תקין לחלוטין אך בשמים חשבו אחרת.

...כעבור חצי שנה, בערב ראש השנה, עשיתי חשבון נפש על כל העובר עלי ובמיוחד בעניין המכונית המושבתת ומכירתה בפרוטות. חששתי שמא עוון גזל בידי למרות שהדיינים פסקו שמא שעשיתי זה בסדר גמור מבחינת ההלכה החלטתי שאחרי ראש השנה אלך לבעלים של חברת השכרה הרכב ואבקש מחילה. הלכתי לשם ביום ראשון בצהריים ולמזלי הבעלים נכח במקום, סיפרתי לו את השתלשלות הדברים ואז הוא ענה לי קצת בכעס: "זה גזל גמור מה שעשית, כתוב במפורש בחזוה שחתמת עליו, שאין רשות לשוכר לתקן את הרכב בלי לידע את המשכיר". אמרתי לו שזו הסיבה שבאתי לכאן, "קח את כרטיס הויזה שלי ותחייב אותי בתשלום כראות עיניך". אך הוא השיב: "איני מטפל בזה, תיגש מחר לסוכן שטיפל בכך, ומה שיאמר לך מקובל עלי". למחרת בבוקר ניגשתי שוב לחברת ההשכרה וסיפרתי לסוכן את העובדות ואמרתי מה הבוס שלו אמר, הוא אמר: "הרכב ששכרת בחודש ניסן נמצא עכשיו בשטיפה, בוא ונראה את הנזקים", הוא בדק את הרכב ואמר שהכל תקין והוסיף ואמר: "מחול לך, מחול לך, מחול לך", יצאתי בשמחה עצומה מהמקום וקיבלתי על עצמי לא לעשות מעין מעשים כאלו שהרי חתמתי על חזוה ועלי לעמוד בהתחייבות ולא למצוא תחבולות. כעבור שעה התקשר אלי הקונה שמכרתי לו לילה קודם את מכוניתי ואמר: "תראה ידידי, המכונית שלך תקינה, לא הלך לה המנוע ויחסית היא בסדר גמור, פשוט היה במנוע יותר מדי שמן, בנוסף יש גם נזילת סולר לכן המכונית הוציאה ארובות עשן וקרסעה במהלך הנסיעה, לכן חשבתי שהלך המנוע, היום הלכתי ושטפתי את המנוע, הוצאתי את השמן המיותר והיא נוסעת ממש מצוין, איני רוצה לגנוב אותך, אף על פי שמאד רציתי אותה, בוא אלי הביתה וקח חזרה את המכונית".

הפלא ופלא המקרה הזה לימדני שאין לסמוך על שום היתר בעולם בעניין גזל, ה"חפץ חיים" צוק'ל אומר שמי שיש בידו גזל, אז גם הממון הכשר נדבק בגזל והוא מפסיד גם את הממון הכשר.

הלכות ערב ראש השנה

א. אין אומרים וידי ונפילת אפים בתפילת שחרית ומנחה בערב רה"ש. [יום ראשון], אבל ב"סליחות" באשמורת הבוקר אומרים וידי ונפילת אפים אפילו לאחר עלות השחר (ש"ע סי' תקפ"ג ס"ג) [קודם נץ החמה] (ילקו"י עמ' רל, חז"ע ימים נוראים עמ' מו) ובתפילת מנחה שלפני ערב רה"ש [יום שבת] אומרים "צדקתך" כרגיל (כה"ח ס"ק עז).

ב. יש נוהגים ללכת בערב ראש השנה לבית הקברות להשתטח ולהתפלל על קברות צדיקים ונותנים צדקה לעניים (ש"ע סי' תקפ"א בהגמ"א) ולא ישים מגמתו נגד המתים, אלא יבקש רחמים מהש"ת בזכות הצדיקים שוכני עפר (חז"ע עמ' נז-נח). אין תוקעים בשופר בערב ראש השנה (יום ראשון) (ש"ע סי' כה"ח ס"ה עז) והרוצה לתקוע כדי לתרגל יעשה זאת בביתו בחדר סגור (משנ"צ ס"ק נד).

ג. מנהג יפה להסתפר ולכבס בגדים ולגזוז ציפורנים בערב רה"ש (ש"ע סי' טו) וטוב להסתפר קודם חצות יום [=12:31] (נכ"ח נכ"ח ס"ה, כה"ח ס"ק פ). ויש נוהגים לטבול במקווה טהרה בערב רה"ש ומנהג יפה הוא (בהגמ"א ס"ט) וטוב ללכת לפני שעה קודם חצות יום (משנ"צ ס"ק ט) ואם אינו יכול לטבול במקווה נכון שיטבול על גופו 12.5 ליטר מים (משנ"צ ס"ק ט) ואפשר לעשות זאת גם ע"י מקלחת ואפילו גם ע"י מים חמים (ילקו"י עמ' כז ועמ' תמח).

ד. האשה לא תבדק "שהחיינו" בהדלקת הנרות שהרי יוצאת ב"שהחיינו" שבקידוש (ס"ט).
ה. נהגו לאכול בשני הלילות של ראש השנה מיני מאכלים [ה"סימנים"] לסימן טוב לכל ימות השנה (ש"ע סי' תקפ"ג ס"א). שהם: רוביא (לוביא), קרא (דלעת), כרתי (נקי מתולעים), סילקא, תמרים [לפתוח ולבדוק מתולעים], רימונים, תפוח בדבש, ראש כבש [חלק בית יוסף] דווקא ואם אין ייקח של עוף, דג (תורת מועדים ס"ט), או של בהמה [חלק בית יוסף] (כה"ח ס"ק נד) (ש"ע ע"ט, תורת מועדים ס"ט).
ו. יש נוהגים שלא לאכול מאכלים חמוצים אלא רק מתוקים לסימן טוב שתהיה כל השנה טובה ומתוקה (כה"ח סי' תקפ"ג ס"ה) ולעניין אכילת מאכלים חריפים יש נמנעים ומי שרגיל באכילתם בכל השנה יכול לאוכלם גם בראש השנה (ילקו"י ימים נוראים עמ' רל כ"ט ע"ג עובדיה יוסף).
ז. את הכרתי והסילקא (למי שלוקח תרד) אין לאכול אם אינם נקיים מתולעים, אך יאמר את ה"יהי רצון" מבלי לאוכלם, יש לפתוח ולבדוק את התמרים מתולעים לפני האכילה. יזהר מאוד שלא לכעוס ובפרט בראש השנה (אפילו בליבו) שאין זה סימן יפה לו (נכ"ח פ' נכ"ח ס"ז).
ח. יש נוהגים לאכול את ה"סימנים" אחרי הקידוש קודם נטילת ידיים לסעודה, והנכון יותר לאוכלם בתוך הסעודה אחרי אכילת כזית פת של ברכת המוציא (תורת מועדים סי' ד ס"א).
ט. * כשאוכל את ה"סימנים" בתוך הסעודה מברך רק על "העץ" ופוסט את כל העץ, אבל על "האדמה" לא יברך שהרי הפת פוטרם, מ"מ טוב להביא פרי אדמה שלא נפטר בפת כגון: בוטנים, אבטיח ומלון וכדו', ויברך "על האדמה" ויתכוון לפטור את כל "האדמה" שבסימנים (מועדים כה"ח סי' ו' ס"ד). * כשאוכל את הסימנים לפני הסעודה מברך על "העץ" פעם אחת ופוסט את כל "העץ", ומברך על "האדמה" פעם אחת ופוסט את כל האדמה. [ויזהר שלא יאכל כזית יחד מפירות שבעת המינים וכן לא כזית יחד משאר הפירות והירקות שאם יאכל שיעור יכנס לספק אם לברך ברכה אחידה. ואם אכל שיעור בתוך חצי שעה לארוחה להלכה לא יברך ברכה אחרונה – ולכן כדי לצאת מכל ספיקות אלו יעשה את ה"סימנים" בתוך הסעודה (הליכות עולם ח"ב עמ' רכח)]. * לפני שמטבילים תפוח בדבש יש ליטול ידיים כדן דבר שטיבולו במשקה (עין ש"ע סי' קנה) [דווקא כשאוכל את הסימנים לפני הסעודה]. * כשמבדק "שהחיינו" על פרי חדש פוסט את כל הפירות שצריכים ברכת "שהחיינו" שלפניו (ס"ט ס"ז) ולכן יביאם לאחר הקידוש שאם לא כן יפטרו בברכת שהחיינו שבקידוש.
י. כשצריך לברך על פרי "עץ" או "אדמה" [ע"פ האמור בסעיף הקודם]: מברך קודם ברכת הפרי וטועם מהפרי ואז אומר את ה"יהי רצון" ושוב טועם מהפרי, ואם אינו צריך לברך על הפרי אומר רק את ה"יהי רצון" וטועם מהפרי (הליכות עולם ח"ב עמ' רכח).

הלכות ראש השנה

א. יש להתפלל תפילות רה"ש בשמחה ובנעימה ואין לאדם לעורר עצמו לבכות, אבל מי שבכיה נופלת עליו בתפילה אינו צריך לעצור את הבכי, שקבלה מהא"י ז"ל שבאותה שעה דנים אותו בשמים, וטוב שיעביר את הדמעות על מצחו לניקוי העוונוות החקוקים במצח (כה"ח סי' תקפ"ג ס"ד).
ב. ישתדל כל אדם לקום ברה"ש עם עלות השחר [ולהתפלל במניין נץ] (תורת מועדים סי' ד ס"ח) ולכל הפחות ראוי להתעורר עם נץ החמה (6:39) בראש השנה, ואין נכון לישון ביום זה שהוא יום הדין [ומי שישן גם מלדו ישן]. ואחר חצות יום (12:31) יש להקל לישון כשראשו כבד עליו, ועדיף לישון מלדבר דברים בטלים. (ס"ט, מועדים כה"ח סי' ו' ס"ד).
ג. לפני תפילת שחרית ישתה משהו (אבל אסור לאכול!) שלא יישאר בתענית עד חצות יום, אבל מותר לאכול עד כביצה (54 גר') מזונות ופת או פירות ושתייה ללא הגבלה, אחרי שחרית לפני תקיעת שופר, לאחר שיעשו קידוש (ח"ח סי' ה"כ"א, ילקו"י ח"ה עמ' נב).
ד. הירא את דבר ה' יקרא תהילים בזמן שמוכרים עליות וכו' ולא יאבד זמנו לבטלה בימים קדושים אלה וכ"ש שלא יטפס (לדוד אלה"ה סי' כ"ז) וראוי לסיים פעמיים את התהילים ביום רה"ש שהם ביחד 300 פריקים כמניין כפר (ש"ת מללכת שלמה אור"ח סי' י).
ה. בקידוש ליל שני אומרים "שהחיינו", ואם אפשר ישם פרי חדש או ילבש בגד חדש ויכוון לפטור אותם בשהחיינו (סי' תר ס"ב).

ו. גם נשים צריכות להתפלל תפילת מוסף של ראש השנה (ילקו"י ח"א עמ' קפז). נשים פטורות מסדר תשליך ועדיף שלא תשתתפה (ילקו"י ח"ה ע"מ יג).
ז. משעת הברכה של התקיעות (דמיושב) ועד סוף חזרת העמידה של מוסף אסור לדבר! (ש"ת סי' תת"ק ס"ט).
ח. בשעת התקיעות חייב לשמוע את התקיעות מתחילתן עד סופן ויכוון לצאת ידי חובת המצווה, ובין סדר לסדר אפשר להרהר בלב את הווידיים שכתבו בסידורים אבל אין לאומרם בפה. (תורת מועדים סי' ז ס"א) בסיום התפילה אין לתקוע יותר בשופר (ס"ט).
ט. אשה פטורה ממצות שופר משום שזו מצות עשה שהזמן גרמא (ש"ע סי' תתק"ט ס"ו), מ"מ נהגו הנשים להחמיר ולבוא לביה"כ ולשמוע (ואם תוקעים במיוחד לנשים לא יברכו). ואישה שנהגה